

De vaste commissie voor Economische Zaken heeft een aantal vragen voorgelegd aan de Staatssecretaris van Economische Zaken over de brief d.d. 20 december 2016 over de stand van zaken mestbeleid 2016 (Kamerstuk 33 037, nr. 184), de brief d.d. 20 december 2016 inzake percentages verplichte mestverwerking 2017 (Kamerstuk 33 037, nr. 185), de brief d.d. 20 december 2016 inzake het Zesde actieprogramma Nitraatrichtlijn 2018–2021 (Kamerstuk 33 037, nr. 183) en de brief d.d. 22 december 2016 inzake mestverwerkingspercentages (Kamerstuk 33 037, nr. 186).

De voorzitter van de commissie,
Vermeij

De adjunct-griffier van de vaste commissie,
De Vos

Inhoudsopgave	blz.
I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie	2
Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie	4
Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie	5
Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie	6
Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie	7
Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie	8
Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie	9
II Antwoord/Reactie van de Staatssecretaris	11

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de diverse brieven. Naar aanleiding hiervan hebben zij nog enkele vragen.

Kan de Staatssecretaris aangeven wat de huidige stand van zaken is omtrent het aanwijzen van reststoffen te erkennen als meststoffen? Is er inmiddels een verzoek ingediend? Indien een verzoek wordt gedaan om reststoffen te erkennen als meststoffen, hoe ziet de procedure van erkenning eruit en hoe veel tijd is hiermee gemoeid?

De leden van de VVD-fractie merken op dat de Staatssecretaris voorstelt om de mestverwerkingspercentages te verhogen. Kan de Staatssecretaris aangeven wat de gevolgen zijn voor de verschillende sectoren als deze percentages verhoogd worden? Kan hij ook uitgebreid ingaan op de verhoging van de mestverwerkingspercentages in relatie tot de beperkte capaciteit?

Kan de Staatssecretaris aangeven welke inzet afgelopen jaar is gepleegd om de mestverwerkingscapaciteit te verhogen door in te zetten op vergunningverlening en het oplossen van knelpunten?

Is de Staatssecretaris bereid om in 2017 eerst in te zetten op het verkrijgen van vergunningen voor mestverwerkingsinstallaties? Zo nee, hoe verhoudt zich dit tot de verhoging van de mestverwerkingspercentages en de eerdere toezegging om hier ook op in te zetten?

Het gebruik van mineralenconcentraat is een belangrijke ontwikkeling, zowel voor de sector als voor het milieu. Is de Staatssecretaris bereid om binnen de bestaande mogelijkheden de pilots voor mineralenconcentraat uit te breiden en vol kracht in te blijven zetten op het gebruik van mineralenconcentraat ter vervanging van kunstmest? Zo nee, waarom niet? Kan de Staatssecretaris aangeven wat de voortgang is op het gebruik van het mineralenconcentraat?

De leden van de VVD-fractie vragen op welke wijze de afspraken die de verschillende partners in het Actieplan Vitalisering Varkenshouderij hebben gemaakt vorm gaan krijgen. Wat is de rol van het Ministerie van Economische Zaken als partner hierin? Kan de Staatssecretaris aangeven waarom er een schatting wordt gemaakt van de verwerkte of geëxporteerde fosfaatproductie? Welke cijfers worden bijgehouden en wanneer zijn deze in enig jaar beschikbaar?

Kan de Staatssecretaris aangeven of de schatting van het Projectbureau Lokale Mestverwerking (PLMV) en Bureau Mest Afzet (BMA) over de te verwachten groei aan mestverwerkingscapaciteit ook daadwerkelijk gerealiseerd is in 2016? Zo nee, wat is de oorzaak hiervan? Indien de daadwerkelijke groei nog niet bekend is, op basis van welke informatie is er besloten de mestverwerkingspercentages te verhogen? Zijn de schattingen over 2017 realistisch? Zo ja, op basis van welke signalen komt de Staatssecretaris tot deze conclusie? Op welke wijze is de 9,98 miljoen euro op mestverwerking in 2016 ingezet?

Deze leden lezen dat de percentages verplichte mestverwerking met name in de regio Oost worden verhoogd tot 52%. Tegelijkertijd schrijft de Staatssecretaris dat de verwerkingscapaciteit in met name de regio Oost nog achterblijft. Op basis van welke informatie vindt hij het gerechtvaardigd dat deze percentages zo fors verhoogd worden ten opzichte van 2016?

Hoofddoel van het zesde actieprogramma is om de nitraatbelasting van het grondwater afkomstig uit de landbouw te verminderen en de eutrofiëring van het oppervlaktewater te bestrijden. Op basis van welke meetgegevens wordt de kwaliteit van het grondwater beoordeeld?

De Staatssecretaris wil de «goede landbouwpraktijk» in de context van de Nitraatrichtlijn volgen. Dat is een positieve grondhouding die de leden van de VVD-fractie van harte ondersteunen. Kan de Staatssecretaris aangeven op welke wijze hij deze «goede landbouwpraktijk» en het vakmanschap van de boer hierin betreft?

Afgelopen jaren is de bodemgesteldheid en de bodemvruchtbaarheid achteruit gegaan. Wat vindt de Staatssecretaris van deze ontwikkeling? Hoe vindt hij deze ontwikkeling passen in relatie tot een «goede landbouwpraktijk» en het vakmanschap van de boer waar op dit moment onvoldoende ruimte voor is? Op welke manier gaat de Staatssecretaris dit borgen? Is hij bereid om een goed bodembeheer (waarbij aandacht voor regionale verschillen in bijvoorbeeld grondsoorten) centraal te stellen en zo ja, hoe gaat hij dat borgen?

Is de Staatssecretaris van mening dat het verantwoord gebruik van meststoffen door het vastgelegde stelsel van gebruiksnormen en gebruiksvorschriften goed geborgd is? Zo ja, waaruit blijkt dat? Wat vindt hij van de praktijksituatie dat de gebruiksnormen en gebruiksvorschriften niet passen in de Nederlandse hoogproductieve landbouw (gebruiksnormen die te laag zijn waardoor de bodemgesteldheid en bodemvruchtbaarheid achteruit gaan en gebruiksvorschriften die niet passend zijn in een veranderd klimaat)? Is de Staatssecretaris voornemens de regelgeving meer aan te laten sluiten bij de praktijk (inbouwen van flexibiliteit voor uitzonderlijke situaties waarbij er in deze situaties sneller gehandeld kan worden)? Zo nee, waarom niet? De overige voorstellen tot het optimaliseren van de gebruiksvorschriften worden positief ontvangen mits de ondernemer zelf gaat over gewassenkeuze en maatregelen die hij/zij treft. Kan de Staatssecretaris bevestigen dat de ondernemer blijft gaan over teeltplannen en intensiteit van teelten?

Nu er goede resultaten zijn geboekt maar in sommige delen van het land met specifieke grondsoorten de doelen nog niet bereikt zijn, is de vraag aan de Staatssecretaris of hij voornemens is om naar de toekomst toe te werken naar een gebied specifieke derogatie. Zo nee, waarom niet? Nederland is in het kader van de Nitraatrichtlijn aangewezen als een kwetsbaar gebied. Is de Staatssecretaris voornemens om bij een

probleemgerichte en gebiedsgerichte benadering deze aanwijzing op termijn om te zetten naar verschillende gebieden? Zo nee, waarom niet?

De Staatssecretaris stelt dat hij beziet in hoeverre de geconstateerde stijging van de gebruiksnormen kan leiden tot aanpassing van de gebruiksnormen. Tegelijkertijd onderstreept de Staatssecretaris een aanpassing van gebruiksnormen die effect kan hebben op de waterkwaliteit als zeer zwaar te laten tellen. Maakt de Staatssecretaris hierin een afweging tussen de verschillende gebieden in Nederland met de verschillende grondsoorten? Zo nee, waarom niet?

Kan de Staatssecretaris aangeven wanneer hij meer duidelijkheid verwacht in het zoeken naar bodemverbeterende maatregelen? Op welk lopend onderzoek wordt gedoeld en wanneer zijn de uitkomsten te verwachten? Kan hij aangeven hoeveel landen in Europa een fosfaatproductieplafond hebben en hoe hoog de productie in de verschillende landen mag zijn?

Kan de Staatssecretaris aangeven wat de voortgang is van de gesprekken over het gebruik van de Kringloopwijzer voor de bedrijfsspecifieke verantwoording?

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben kennisgenomen van de Stand van zaken mestbeleid 2016, de percentages verplichte mestverwerking 2017 en het zesde actieprogramma Nitraatrichtlijn 2017–2021 en de Mestverwerkingspercentages. Zij hebben hier nog enkele vragen over en verzoeken de Staatssecretaris hierop in te gaan.

De leden van de PvdA-fractie lezen dat de overschrijding van het stikstofplafond naar verwachting ongedaan zal worden gemaakt door het fosfaatreductiepakket 2017. De overschrijding van het stikstofplafond is 3,1 miljoen kilo. Hoeveel kilo verwacht de Staatssecretaris dat het fosfaatreductiepakket aan stikstofuitstoot zal verminderen in 2017? Is deze marge naar het idee van de Staatssecretaris groot genoeg? Kan hij dit toelichten? Welke actie zal ondernomen worden als blijkt dat toch niet onder het stikstofplafond gekomen wordt door middel van deze maatregelen? Wat zijn de gevolgen als Nederland niet op tijd onder het stikstofplafond komt? Wat zijn de huidige milieueffecten van deze overschrijding?

De leden van de PvdA-fractie lezen dat de pluimveesector ook in 2016 naar verwachting het fosfaatplafond zal overschrijden met 0,2 miljoen kilo. Worden er maatregelen getroffen om deze overschrijding in 2017 te voorkomen? Zo ja, welke maatregelen en wat is het beoogde resultaat hiervan? Zo nee, waarom niet? Zullen deze maatregelen alleen impact hebben op de pluimveesector, of ook op andere sectoren? Waarom is deze keuze gemaakt?

De leden van de PvdA-fractie vragen de Staatssecretaris of hij kan toelichten welke maatregelen hij in het zesde actieprogramma gaat opnemen om te zorgen voor een verbetering van de waterkwaliteit en een nieuwe derogatie. Welke concrete verbeteringen verwacht de Staatssecretaris dat deze maatregelen zullen opleveren? Kan de Staatssecretaris hierbij ook specifiek ingaan op de locaties rond drinkwaterwinningen? Welke actie onderneemt hij om ervoor te zorgen dat de maatregelen ook daadwerkelijk uitgevoerd worden?

De leden van de PvdA-fractie kijken met belangstelling uit naar de beantwoording van hun vragen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de stand van zaken mestbeleid 2016, percentages verplichte mestverwerking 2017 en zesde actieprogramma nitraatrichtlijn 2017–2021 en mestverwerkingspercentages. Zij zijn het oneens met het uitgangspunt van de Staatssecretaris dat er vanaf 2017 sprake is van een mest evenwicht; er worden immers structureel grote hoeveelheden mest verwerkt. Erkent de Staatssecretaris dat, indien er al sprake zou zijn van een evenwicht op de «mestmarkt», dit geenszins betekent dat er sprake is van een ecologisch evenwicht inzake mest? Kan hij kwantificeren hoeveel van welke emissies (broeikasgassen, stikstofverbindingen, fijnstof) naar de lucht toe ontsnappen gedurende het gehele traject van dier tot eindproduct van het deel van de Nederlandse mest dat verwerkt wordt? Erkent de Staatssecretaris dat er geen sprake is van een ecologisch overwicht, maar van een te veel aan mest in Nederland? De leden van de SP-fractie zijn van mening dat de percentages verplichte mestverwerking extreem hoog zijn. Dit toont ook het grote mestoverschot aan. Deze leden zijn het dan ook niet eens met de inzet van de Staatssecretaris om het stikstof- en fosfaatplafond te laten vervallen.

De leden van de SP-fractie hebben de voorganger van de Staatssecretaris horen praten over mogelijke toekomstige afschaffen van varkensrechten en pluimveerechten. Erkent de Staatssecretaris inmiddels -na het fiasco met de melkveehouderij- dat afschaffing van varkensrechten en pluimveerechten niet aan de orde is en dat een vorm van begrenzing noodzakelijk is?

Deze leden vinden het spijtig dat er amper concrete maatregelen in het actieprogramma staan om de nitraatbelasting van grondwater en de eutrofiëring van oppervlaktewater te bestrijden. Welke concrete maatregelen gaan er genomen worden? Onderschrijft de Staatssecretaris dat er naast gebiedsgericht beleid ook generiek beleid nodig is? Wanneer denkt de Staatssecretaris de nitraatnorm van 50 mg/ l te halen? Wat gaat de Staatssecretaris veranderen in het mestbeleid om de nitraatnorm bij waterwingebieden te halen? Hoe staat de Staatssecretaris er tegenover om de nitraatnorm van 50 mg/ l specifiek te laten gelden voor waterwingebieden? Is hij bereid om de stikstofgebruiksnormen aan te scherpen voor de waterwingebieden? Welke concrete specifieke maatregelen gaan genomen worden bij waterwingebieden? Hoe gaat hij voorkomen dat drinkwaterbedrijven opdraaien voor de kosten die veroorzaakt worden door overbemesting? Kan de Staatssecretaris een overzicht geven van de kosten die Nederlandse drinkwaterbedrijven het afgelopen jaar hierdoor hebben moeten maken?

De leden van de SP-fractie hebben geconstateerd dat veel uitspoeling plaatsvindt bij de teelt van uitspoeling gevoelige gewassen, mede doordat de grond daarbij een deel van het jaar kaal is. Deze leden vragen of er reeds experimenten gaande zijn om te onderzoeken of met multi-cropping de uitspoeling in belangrijke mate verminderd kan worden. Indien dit niet het geval is, vragen deze leden of de Staatssecretaris bereid is een dergelijk experiment te initiëren. Is er een overzicht voorhanden waaruit blijkt hoeveel minder uitspoeling wordt bewerkstelligd door verschillende systemen van multi-cropping, groenbemesters en vanggewassen, bijvoorbeeld van Clean Development Mechanism (CDM)? Is de Staatssecretaris bereid om multi-cropping, groenbemesters of vanggewassen of andere equivalente maatregelen om uitspoeling tegen te gaan verplicht te stellen in waterwingebieden?

De leden van de SP-fractie hebben gelezen dat uit het belevingsonderzoek mestbeleid dat is uitgezet onder agrariërs, blijkt dat de naleving van het mestbeleid te wensen over laat. Zijn er nog andere cijfers beschikbaar over naleving? Onderschrijft de Staatssecretaris dat naleving verbeterd moet worden en zo ja, wat gaat hij doen om dit te bewerkstelligen? Wat gaat de Staatssecretaris doen om een goede naleving te bevorderen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de brieven over stand van zaken mestbeleid 2016, percentages verplichte mestverwerking 2017, zesde actieprogramma Nitraatrichtlijn 2017–2021 en mestverwerkingspercentages. Hierover hebben deze leden nog vragen.

De leden van de CDA-fractie zijn verontrust over de voortgang van het mestdossier, in het bijzonder rondom de invoering van het fosfaatrechtenstelsel en de uitvoering van knelgevallen, het zesde actieprogramma Nitraatrichtlijn en het behouden van de derogatie. Deze leden hebben zich bij de behandeling van het wetsvoorstel invoering fosfaatrechten enorm erover verbaasd hoe in een zeer laat stadium de invoering van de wet met een jaar moest worden uitgesteld omwille van staatssteunregels en dat daarmee de derogatie op het spel werd gezet. Dienaangaande hebben deze leden geen antwoord gekregen op hun vraag wanneer het wetsvoorstel invoering fosfaatrechten geprenotificeerd is voor staatssteun bij de Europese Commissie (Kamerstuk 34 532, nr. 97). Deze leden verzoeken opnieuw de Staatssecretaris deze vraag te beantwoorden.

Daarnaast blijkt uit de brief van 29 december 2016 dat de discussie over de publieke borging van het reduceren van fosfaat in 2017 (Kamerstuk 34 532, nr. 98) en daarmee staatssteun nog loopt. De leden van de CDA-fractie vragen de Staatssecretaris toe te lichten waarom er nu alsnog niet wordt gekozen voor een algemeen verbindend verklaring van het fosfaatreductieplan. Komt dit voort uit gesprekken met de Europese Commissie? Zo nee, waarom wordt hier dan niet voor gekozen? Waarom niet verschillende mogelijkheden voor publieke borging doorzetten, dus in ieder geval ook de algemeen verbindend verklaring voor het fosfaatreductieplan notificeren op basis van artikel 210 Gemeenschappelijke Marktordening bij de Europese Commissie? Daarnaast vragen zij de Staatssecretaris toe te lichten op basis van welk artikel van de Landbouwwet een ministeriële regeling wordt voorbereid. Kan hij ook aangeven wat de inhoud wordt van de ministeriële regeling en in hoeverre de staatssteunregels hierop niet van toepassing zijn?

Deze leden lezen dat het streven om het Syntheserapport van de evaluatie meststoffen in december 2016 af te ronden niet wordt gehaald (Kamerstuk 33 037, nr. 184). Zij vragen wat de gevolgen zijn van deze vertraging voor het verkrijgen van de derogatie voor de periode 2018–2021. Gezien de Staatssecretaris eerder aangaf in december 2016 de eerste presentatie te willen geven in het Nitraatcomité ten behoeve van het zesde actieprogramma (Kamerstuk 34 532, nr. 27, p. 10), is dit al gebeurd? Zo ja, kan de Staatssecretaris de presentatie doen toekomen aan de Kamer? Zo nee, wanneer heeft de eerste presentatie in het Nitraatcomité plaats?

De leden van de CDA-fractie lezen dat de ambitie van de Staatssecretaris voor het zesde actieprogramma Nitraatrichtlijn is om de goede landbouwpraktijk verder vorm te geven (Kamerstuk 33 037, nr. 183). Deze leden vragen of hier ook onder wordt verstaan bodembeheer met aandacht voor de vruchtbaarheid van de bodem. Is de Staatssecretaris bereid om meer ruimte te geven om het organische stof niveau in de bodem te verbe-

teren? Deze leden benadrukken dat het generiek aanscherpen van normen niet meer aan de orde moet zijn en dat dit ook in zand en löss gebied niet meer de maatregel is waarmee op adequate en rechtvaardige wijze verdere reductie behaald zou moeten worden. Is de Staatssecretaris het hiermee eens? Zo nee, waarom niet? De leden van de CDA-fractie vragen de Staatssecretaris toe te lichten hoe een verdere gebiedsgerichte aanpak eruit zal zien. Deze leden vragen zich af hoe de Staatssecretaris denkt teeltplannen te reguleren, en hoe zich dit verhoudt met inkomensderving. Zal de Staatssecretaris er sterk voor pleiten en er een kernpunt van zijn inzet van maken om te pleiten voor het mogelijk maken en uitbreiden van bedrijfsspecifieke verantwoording, onder andere ten aanzien van de Kringloopwijzer? De leden van de CDA-fractie zien dat ook vele andere bronnen bijdragen aan mineralen niveaus in het oppervlaktewater. Is de Staatssecretaris bereid om maatregelen om een reductie bij andere bronnen dan landbouw te realiseren in kaart te brengen en dit eventueel op te nemen in het actieprogramma? Daarnaast pleiten deze leden er opnieuw voor dat de pilot mineralenconcentraten wordt uitgebreid door middel van een derogatie op de Nitraatrichtlijn, want dat is de manier om de pilot uit te breiden (Kamerstuk 21 501-32, nr. 925). Is de Staatssecretaris bereid zich hiervoor in te spannen of een andere regeling voor het gebruik van kunstmestvervangers op te zetten? Daarnaast vragen de leden van de CDA-fractie of de inzet bij de onderhandelingen over de meststoffenverordening er ook op gericht zijn om het gebruik van hoogwaardige mestproducten in andere landen te vergemakkelijken?

De leden van de CDA-fractie zijn het niet eens met de verhoging van de mestverwerkingspercentages. Kan de Staatssecretaris aantonen dat er op dit moment voldoende mestverwerkingscapaciteit beschikbaar is? Deze leden vernemen dat om financiële, technische of vergunningstechnische redenen dit nog niet het geval is. Is hij bereid om knelpunten voor vergunningen te verhelpen en verdere inspanningen te doen om technische problemen bij mestverwerkingsinstallaties op te lossen, vooraleer het percentage dusdanig te verhogen? Zij vragen de Staatssecretaris of hij wil bekijken hoe de mestverwerkingskosten verlaagd kunnen worden. Deze leden vragen daarnaast hoe de Staatssecretaris het Actieplan Vitalisering Varkenshouderij betreffende de afzet van mest wil ondersteunen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben enige vragen over de geagendeerde brieven ten aanzien van de mestverwerking in 2017 en het zesde actieprogramma nitraatrichtlijn.

De leden van de D66-fractie vragen of reeds gedurende de voorbereiding van het zesde actieprogramma en de onderhandelingen over de derogatie, het proces rondom de validatie van de Kringloopwijzer afgerond wordt. In dat geval zijn zij benieuwd of de Staatssecretaris, nu hij aangeeft van het productieplafond af wil, gaat pleiten bij de Europese Commissie voor het vervangen van het productieplafond voor fosfaat voor een verplichting op bedrijfsniveau fosfaatneutraal te produceren. Hoe zou fosfaatneutraal dan gedefinieerd worden? Op welke wijze wordt vervolgens voorkomen dat op andere vlakken de milieu en/of natuurbelasting als gevolg daarvan toeneemt?

De leden van de D66-fractie lezen dat de Staatssecretaris van belanghebbers rondom het zesde actieprogramma meer dan 90 afzonderlijke voorstellen gekregen heeft. Dat roept enige vragen op. Welke organisaties hebben gereageerd? Wat voor typen personen? Op welke wijze zijn landbouwers, omwonenden en natuurliefhebbers – om maar enkele

groepen te noemen – erop geattendeerd dat zij konden meedenken over de contouren van het actieprogramma? Wordt op enig moment het voorgenomen programma nog in internetconsultatie gegeven? Welke afwegingen worden daarbij gemaakt, mede in acht nemende het grote maatschappelijke belang bij de hopelijk uit het actieprogramma volgende derogatiebeschikking?

Deze leden vragen in hoeverre milieu en natuurdoelen in het zesde actieprogramma statisch zullen zijn, of zullen meebewegen met de trend van een krimpende melkveehouderij en varkenshouderij.

De leden van de D66-fractie horen geluiden dat er niet tijdig voldoende mestverwerkingscapaciteit beschikbaar zou zijn om de voor 2017 gestelde verwerkingspercentages te kunnen halen. Herkent de Staatssecretaris die berichten? Deelt hij die vrees? Voor zover die beperkte(re) capaciteit voortkomt uit problemen rondom de vergunning, kan geschetst worden waaruit die vergunningsproblemen bestaan? Hoe wordt eraan gewerkt die zo snel mogelijk op te lossen?

De leden van de D66-fractie vragen in hoeverre voor invulling van het zesde actieprogramma met provincies gesproken wordt over de invulling van het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Het eerste PAS loopt immers tot en met 2021, net als het zesde actieprogramma. Hoe staat het op dit moment in elk van de twaalf provincies met de uitgedeelde ontwikkelruimte? In hoeverre is er daarin nog ruimte voor bijsturing?

Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie

De leden van de ChristenUnie-fractie zijn het eens met een gerichtere inzet op verbetering van de waterkwaliteit, gebiedsgericht maatwerk en de inzet op de goede landbouwpraktijk. Op welke manier wil de Staatssecretaris hierbij «goed bodembeheer» centraal stellen in het actieprogramma? Erkent de Staatssecretaris dat het huidige mestbeleid risico's heeft voor bodemvruchtbaarheid en opbrengsten op langere termijn, met een hogere nitraatuitspoeling naar het grondwater? Is de Staatssecretaris bereid om de verbetering van de kwaliteit van de bodem, waaronder meer organische stof in de bodem en vermindering van de nitraatuitspoeling, een belangrijk inzet voor het pakket te laten zijn? Zo ja, op welke manier krijgt dit vorm? Is de Staatssecretaris ook bereid om innovatieve projecten op het boerenerf te ondersteunen die tot kwaliteitsverbetering van de bodem leiden, inclusief voordelen als minder nitraatuitspoeling en het vastleggen van CO₂ in de bodem (in het kader van de klimaatdoelen)?

Deze leden vinden het belangrijk dat de verantwoording meer bedrijfsspecifiek gaat plaatsvinden en wijzen op onder meer de Kringloopwijzer om dit vorm te geven. Is de Staatssecretaris bereid om naast het bieden van ruimte voor systemen om bedrijfsspecifiek te verantwoorden ook actief deze systemen te bevorderen, waaronder de Kringloopwijzer?

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen op welke manier mestverwerkers in staat zijn om te voldoen aan de verhoging van de mestverwerkingspercentages in de regio's Zuid en Oost. Zo is de verwerkingscapaciteit nog niet overal operationeel en treden voor mestverwerkers soms problemen op met de financiering of de vergunningen. Komt de verhoging van de verwerkingspercentages niet te vroeg voor ondernemers, aangezien de mestverwerkingscapaciteit nog onvoldoende is om de verhoging van de percentages te verwerken? Op welke manier worden vergunningen voor mestverwerkingsinstallaties snel uitgegeven? Op welke manier worden knelpunten in bij vergunningverlening en financiering op korte termijn weggewomen? Is de Staatssecretaris bereid om in

overleg te gaan met de sector om knelpunten weg te nemen en de operationele capaciteit op peil te houden om mest te verwerken? Is de Staatssecretaris bereid om het kwaliteitssysteem voor mestverwerkers dat is geïnitieerd vanuit de sector te ondersteunen? Op welke manier maakt de Staatssecretaris de afspraken uit het Actieplan Vitalisering Varkenshouderij concreet? Is de Staatssecretaris bereid om ook investeringen in langetermijnoplossingen aantrekkelijker te maken, bijvoorbeeld door uitbreiding van de pilot mineralenconcentraten om kunstmest te vervangen? Op welke manier kan een specifieke derogatie voor mineralenconcentraten van de grond komen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie

De leden van de SGP-fractie verwijzen naar hun notitie «Aan de slag voor het nieuwe actieprogramma Nitraatrichtlijn (2018–2021)». In deze notitie pleiten zij voor een regionale aanpak met bijvoorbeeld vijf actieprogramma's. Bij de gebiedsindeling kan dan rekening gehouden worden met stroomgebieden, grondsoorten en de gebiedsindeling van waterschappen. Door aan te sluiten op de gebiedsindeling van waterschappen kunnen waterschappen beter betrokken worden bij het opstellen van de regionale actieprogramma's en kan ook de koppeling gemaakt worden met het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. Deze regionale actieprogramma's zouden gebaseerd moeten worden op metingen. De leden van de SGP-fractie stellen voor om vooral maatregelen te nemen in die gebieden en bij die percelen waar metingen een echt probleem aanwijzen. Ook de derogatie kan hier aan gekoppeld worden: waarom geen derogatie als de op kosten van de melkveehouder uit te voeren metingen laten zien dat de waterkwaliteit in «zijn» sloten goed is? Ze verwijzen naar de Vlaamse aanpak van het mestbeleid. De leden van de SGP-fractie horen graag de mening van de Staatssecretaris hierover. Waarom kiest hij niet voor verschillende regionale actieprogramma's en een regionale aanpak gebaseerd op metingen, zoals ook in Vlaanderen het geval is? De Staatssecretaris constateert zelf ook dat er regionaal grote verschillen zijn tussen de bijdrage van verschillende bronnen van emissie van stikstof en fosfaat naar het oppervlaktewater. Dat geldt ook voor de verschillen in waterkwaliteit. Hoe gaat de Staatssecretaris ervoor zorgen dat ook in het volgende actieprogramma recht wordt gedaan aan deze verschillen?

De leden van de SGP-fractie hebben in de genoemde notitie ook voorgesteld om derogatie te verlenen voor alle grasland, maar dan wel voor alleen grasland. Dat maakt inzaai/behoud van grasland aantrekkelijker en die van het uitspoelingsgevoelige maïs minder aantrekkelijk. Deze leden horen graag of de Staatssecretaris deze optie ook serieus meeneemt bij het bekijken van alternatieven voor de invulling van de derogatie. Welke andere concrete alternatieven gaat hij bekijken?

De Staatssecretaris schrijft dat de in de bodem aanwezige fosfor in belangrijke mate de uitspoeling naar het oppervlaktewater bepaalt. De opgave voor het reduceren van uit- en afspoeling van fosfor uit landbouwgronden is dus via het nemen van landbouwkundige maatregelen lastig realiseerbaar. Daarbij komt dat er al sprake is van evenwichtsbemesting wat betreft fosfaat. Welke consequenties trekt de Staatssecretaris daaruit voor het mestbeleid?

De Staatssecretaris schrijft dat de eutrofiëring door stikstof en fosfaat in delen van Nederland een probleem blijft. Hij noemt met name de kustgebieden. De leden van de SGP-fractie verwachten dat een groot deel van de eutrofiëring in deze kustgebieden het gevolg is van fosfaatrijke kwel en mineralisatie van veen. Is de veronderstelling juist dat deze eutrofiëring niet zozeer het gevolg is van de aanwending van dierlijke

mest? Wat betekent dat voor het mestbeleid? Is het niet beter om bijvoorbeeld in de veengebieden in te zetten op grootschalige onderwaterdrainage dan op aanscherping van gebruiksnormen?

De leden van de SGP-fractie constateren op basis van onderzoeksrapporten en signalen uit het veld dat de bodemvruchtbaarheid onder druk staat. Op veel percelen daalt het organische stof gehalte. Juist veel organische boeren geven aan dat ze meer mineralen aan de bodem onttrekken dan ze erop aan kunnen voeren. Deze leden missen in de inzet van de Staatssecretaris met betrekking tot het zesde actieprogramma de urgentie van het behoud van bodemvruchtbaarheid. Ziet de Staatssecretaris deze urgentie? Is het voor de Staatssecretaris een centraal doel om de bodemvruchtbaarheid te verbeteren?

De leden van de SGP-fractie constateren dat de Staatssecretaris de mogelijkheid openlaat dat gebruiksnormen naar beneden bijgesteld worden. Deze leden zetten daar grote vraagtekens bij. De afgelopen jaren zijn de gebruiksnormen al (generiek) aangescherpt, terwijl dat nauwelijks terug te zien is in betere waterkwaliteit. Deze leden vrezen een negatieve spiraal met minder toevoer van organische stof, minder bodemvruchtbaarheid, minder gewasgroei en uiteindelijk meer uitspoeling. Hoe ziet de Staatssecretaris dat? Deelt de Staatssecretaris de mening dat de huidige modellen voor het bepalen van het effect van maatregelen op de uitspoeling vooral naar het korte termijn effect kijken en nauwelijks naar de gevolgen voor bodemvruchtbaarheid, organische stof gehalte en uitspoeling op langere termijn? Waarom kiest hij niet voor het uitsluiten van aanscherping van gebruiksnormen?

Een tijd geleden is een rapport verschenen met ongeveer vijfhonderd bodemprofielen waarmee de Nederlandse bodem in beeld wordt gebracht (Alterra, rapport nr. 2686). Dat zijn er heel wat meer dan de zeventig die nu gebruikt worden. De leden van de SGP-fractie constateren dat deze nieuwe bodemprofilering nog niet gekoppeld aan een kaart ter beschikking wordt gesteld. Dat is een gemiste kans. Bodemprofielen spelen immers een belangrijke rol bij hydrologische modellering, ook als het gaat om het bepalen van de uitspoeling van mineralen. Gaat de Staatssecretaris ervoor zorgen dat deze nieuwe bodemprofielen bij alle uitspoelingsberekeningen gebruikt gaan worden?

De leden van de SGP-fractie constateren dat de Staatssecretaris in Brussel een veel negatiever beeld van de grondwaterkwaliteit onder lössgrond neerzet dan nodig is. Op lössgronden en hoge zandgronden wordt door het RIVM meer dan 50 mg/L nitraat in het bovenste grondwater gemeten. Er is echter een alternatieve meetmethode die 20% lagere concentraties meet, waardoor de normen wél gehaald worden. Deskundigen geven aan dat beide methoden voldoen aan de Nitraatrichtlijn. De alternatieve methode geeft beter de absolute nitraatconcentratie weer. De Staatssecretaris houdt het bij de methode van het RIVM en meldt alleen de negatieve meetresultaten van deze methode aan Brussel. Deze leden vragen waarom de Staatssecretaris er niet voor kiest (de meetresultaten van) de alternatieve methode als uitgangspunt te nemen, met (de resultaten van) de huidige RIVM-methode als aanvulling daarop, om zo voor Nederland meer speelruimte te creëren. Is de Staatssecretaris op tenminste bereid om ook de resultaten van de alternatieve, goedgekeurde meetmethoden aan Brussel door te geven? De Staatssecretaris schrijft: «Ik meen dat de overschrijdingen van de streefwaarde voor nitraat van 50 milligram per liter die in Zuid-Limburg in het grondwater wordt aangetroffen, reden zijn om op Europees niveau nu niet de discussie aan te gaan over een wijziging van de meetmethode die systematisch lagere gevonden nitraatwaarden in het grondwater met zich meebrengt.» De leden van de

SGP-fractie vragen waarom niet. Wil de Staatssecretaris in Brussel liever een negatiever beeld in stand houden dan nodig is?

De leden van de SGP-fractie hebben begrepen dat enkele melkveehouders uit de Krimpenerwaard hoge boetes boven het hoofd hangt in verband met vermeend onterecht gebruik van de derogatie. Dat riep bij deze leden enkele vragen op. De ondernemers pachten de betreffende gronden van de Natuurcoöperatie Krimpenerwaard, maken werk van natuur inclusieve landbouw, maar gebruiken de gronden wel gewoon voor beweiding en bemesting (landbouwkundig gebruik). Vanwege het landbouwkundige gebruik gingen zij ervan uit voor deze gronden de derogatie van toepassing zou zijn. Zowel de boetes als de blokkade voor derogatie zetten deze vorm van natuur inclusieve landbouw de voet dwars. Dat brengt deze boeren in grote problemen en remt natuur inclusieve landbouw af. Ziet de Staatssecretaris een dergelijke gang van zaken als een probleem? Kan de Staatssecretaris concreet aangeven of en hoe Europese bepalingen het toekennen van derogatie voor gronden die landbouwkundig gebruikt worden, maar met een nevendoelelstelling met betrekking tot natuurbeheer, onmogelijk maken? De leden van de SGP-fractie ontvangen regelmatig signalen over onduidelijkheid en/of onredelijkheid met betrekking tot derogatie voor landbouwgrond waar een vorm van natuurbeheer toegepast wordt. Herkent de Staatssecretaris dat? Is hij bereid te bezien of de huidige werkwijze en indeling nog voldoende aansluit op de huidige (natuur inclusieve) landbouwpraktijk? Is hij bereid voor de korte termijn het boetebeleid in dezen te heroverwegen om natuur inclusieve landbouw niet onnodig de voet dwars te zetten?

De leden van de SGP-fractie vragen waarom de percentages voor de verplichte mestverwerking verhoogd moeten worden. De Commissie Deskundigen Meststoffenwet gaat uit van een plaatsingsruimte van 132 miljoen kilogram fosfaat en een fosfaatproductie van 179,5 miljoen kilogram. Door het maatregelenpakket zal de fosfaatproductie in 2017 naar verwachting onder het fosfaatplafond uitkomen. Dat betekent dat in 2017 veel minder fosfaat verwerkt hoeft te worden. Of zoals de CDM schrijft: «Indien wordt aangenomen dat de mestproductie niet hoger is dan het fosfaatplafond (172,9 miljoen kilogram P₂O₅) dan daalt de mestverwerkingsopgave met circa 5 miljoen kilogram P₂O₅ in voornoemde varianten.» In 2016 moest 32,8 miljoen kilogram fosfaat verplicht verwerkt worden. De opgave voor het stelsel van verplichte mestverwerking is volgens de Staatssecretaris 37,1 miljoen kilogram. Als daar 5 miljoen kilogram van aftrekt in verband met de lagere fosfaatproductie dan geraamd, resteert een opgave van 32,1 miljoen kilogram. Deze opgave is vergelijkbaar met de opgave in 2016. Waarom heeft de Staatssecretaris dat niet meegenomen bij het bepalen van de verwerkingspercentages en heeft hij de percentages desondanks verhoogd?

De leden van de SGP-fractie hebben in het kader van het stimuleren van de export en verwerking van mest nog een vraag over het besluit om AGR-GPS ook te verplichten voor transporten met vaste mest naar het buitenland. De Staatssecretaris heeft eerder aangegeven dat de vanuit de sector ontwikkelde alternatieve registratiemethode, e-CMR, nog onvoldoende is. De leden van de SGP-fractie nemen hier geen genoegen mee. Deze leden horen graag concreet op welke punten de alternatieve methode e-CMR nog niet zou voldoen. Is het de inzet van de Staatssecretaris om hier samen met de sector uit te komen?

II Antwoord/Reactie van de Staatssecretaris